

LLETRES NUEVES

Poemes de muerte pa un amor vivu

A toles muyeres que fuxirien a Lesbos

MANUEL ASUR

N O M E

«Prestáu ye'l nome que llevamos, prestáu'l pan que xintamos, prestaos nós mesmos, encolingaos, desnúos no estraño...» — Hermanm Broch.

Perlloñe del to llugar viaxes,
yes nome nidiu, fola
vagorienta baxu la horma del día.
Penriba qué ardor d'escuridaes,
baxu qué velenu de quexumes
dexesti'l xaciu, qué voluntá
xuntu al ásperu vaciu,
y onde, onde te sobreviviries
en que ciega acordanza del olvidu.

I N E R C I A

«Pal primitivu, la so vida ye la repetición dafechu de xestos inauguraos per otros». — Mircea Eliade.

Llevantes coles piedres suaños de muerte,
a suañu sabes colo sele de les coses.
¿Cómu fuxirás de ti mesma?
Yes pelegrina arrastrada pelos pasos del aniciu
Y el to rostru nun dibuxa esa imaxen fixa,
persegura'n ti, pos comu noria imantada a la muerte
fráncese perseguiu pela torna de los siglos.
El to pie, sofitu, escudu, corazón
conxuráu'n vanu, ye enfotu
empobináu al senu defuntu del so abismu,
al abismu de la muda concencia,
siempre finada, perfecha, etenra
nel so curvu delidiu.

ORDEN

«Hai dos órdenes, el vital y l'inerte, el queríu y l'automáticu». — Bergson.

Pa entender la tierra
llevanto la mirada.
Vo ordenando los tos pies murnios,
abismu dafechu:
Taces de paz, meses d'asombros,
vida pernidia, abonda,
baxu'l deu visual de los arcosos.

DESTÍN

«Ella es un soplo de olvido sobre las huellas de los amantes». — Blanca Alvarez. «Y sobre el diáfano olor del sol avanza inerte y opaco, tu destino».

¿Ū quedó la buscaora de si mesmo?
¿Ōnde'l so encesu camín de solombres?
Los ríos pasaren pela erma sede
y xorrecisti enllena de perseveraciones.
Agora, baltuada peles arquiteures tapecías
del dolor, escaleyes ente duldoses indolencias
hacia l'únicu olvidu de Dios: La Razón,
hacia l'únicu olvidu de la mar: L'Home,
hacia l'únicu olvidu del home: El Corazón.

LLAGU

*«Milenta herbes de plásticu
nun fan un prau».*

Nestes allampiaes audiencies onde
pastia l'ermu,
cola pación gomitosa, xinta
de notarios,
quién escaez la to cintura
y nun amiesta na so merniura
una visita de llagu.

NALLELY *

*«Pues este Amor instituido, lejos de ser ciego,
más bien propende, como a verlo todo, y por
ende someterlo a los mandatos de su imperio».*
Agustín García Calvo.

S O L

«Pues ardes tras la flor del ímpetu vacío».

Posible seya la flor na tapecía
piedra, ende ú caes ciarrada tres páxaros,
palabres d'iviernos rellumantes.
¿Cuándu'l xardín tardiegu,
la lluz desolada pelos tós brazos?
Cuándu, si nun hebio sorda alboranza,
mal arreciendu, y el to güeyu acoyeor
abría la escura amparanza del fueu.
Baldáu azul agora, namái finxiu cuerpu
el to lluminosu enfotu, Sol etenru.

Y cuando oyisti que te pasaba,
cuandu'l mundu invisible
empicipiaba a iguar les sos palpitaciones,
cuandu sopiesti que la borrina
del to cuerpu ufiertábate per fin un nome:
Nallely, amor,
ñació'l más grande namorameintu:
Dixebra, dominiu, oposición;
porque inxamás orpina per una sola casa
nin casa hai que tea dientru otra,
porque naide é tanto qu'enllena corazón ayenu
y el cruce la encruciyada lu faiga etenru.

* *Nallely* ye una voz zapoteca que significa «quíerote».

A M O R E C E R

A Carme.

Enantes d'amorecer santíguete siempre.
Igual qu'una vestal empobinada al amor.
Quiciabis fore yo'l Dios del himenú.
Quiciabis el cura representante d'elli.
Seya lo que seya digo «ora pro nobis».
(Daqué he dicer al adientrame nel templu)
y comu un rayu que Satán escarabayare
no fondero la cruz esprecétome dafechu.

H O R I Z O N T E

Ena to llegada trayes ausencia,
timón merniu, collar, ruxíu d'amoriu.
Tráyeme'l corazón del ocle,
tolos sumarinos corazones.
Quiero navegar ena to esperanza,
ena llibre silueta de to casa,
espabilar, colos tos pies, los mios enfotos,
esti suañu de suaños y de ná.

E L C O R A Z Ó N D E T O

El corazón de to
ye un corazón de sede,
vida de sede,
aire de sede,
toles solombres xuntes:
Lo cimero
lo baxero son sede;
perocéánica sede.
El corazón de vos
ye una españá de fiel,
silencios de fiel,
ecos de fiel,
la esperanza, la lluz, los pensamientos
son tamién fiel. Esprecetada fiel.
Y per tou elli, el mundu engafenta,
paez la so sangre una seronda materia:
L'amor, la pena,
tú, elli, ella.

L I A L

*«Yo fago lo de mio y tú fas lo de to.
Nun toi nel mundu pa enllenar les tos espetatives.
Y tú nun tas nesti mundu pa enllenar les de mio.
Tú yes tú y yo soi yo.
Y si per casualidá mos alcontramos, ye guapo.
Si non nun ye a remediase». — Oración Gueáltica*

Lial al to home sábente les tempestaes,
non el llibre collar de l'allegranza.
Vas fixa,
espetada
nel torcíu negror,
nesi domésticu destín del agua:
Fontán,
llamarga,
pellovios
escontra les dures ceres de la risa.
Y darréu'l vacíu,
darréu la hestoría de la soledá,
etenru baldosín del verbu tar:
Tar trazada
acolumbrada
violada y
canonizada,
tar desamorecía nel debes tar.

V A C Í U

«En lo íntimo de mi ser tengo mi refugio y también el terror de mis propios desiertos». — Robert Frost.

F O N D U

«Cuando los güeyos d'Alicia truxéronme la desventura renunciara a la esperanza de sentir un afeutu puru». — José Eustasio Rivera.

Gotera
a
gotera
pel
espeyu
cai
la
to
foina
imaxen,
llixu
a
llixu
ensin oficiu
la
to
soledá
incollora.
(El to cuerpu suena
a arumes vencíos)
fasta cinciar
la inquitú dafechu,
esa devoración hacia la ná.

Del fondu rescatáu a esta oriella ensin riera
vienes dixebrá'n solombres palpitantes:
Escureció'l pasu, perllargu'n duldes,
en caminos ú pierdes al otru sucesivu.
A pesar del hospitaliegu corazón
el cálidu interior niégase a recibite;
así la to manu texendo esperteyares
de tapecíos suaños, aguadía de los güeyos.
Cegarata'n lluz, de rellumor tolo enlles
ensin ser a francer ya, la dura ausencia.

R E A L I D Á

«La realidá é aquello colo qu'ún s'atopa». — Ortega y Gasset.

De magar t'inventaren el sesu
al home abultó-y ver daqué de tí:
Abultó-y ver namái que güeyos pero atopó los sos suaños.
Abultó-y ver namái qu'andoxa pero atopó la so danza.
Abultó-y ver namái que la fema pero atopó la muyer
Y tú que m'abultes así nesti poema... ¿qué atopé?

M U Y E R Y E S

Pola presencia qu'aprobeya.
Polos silencios non dichos.
Per tolos violentos vacíos.
Polos besos soportaos.
Poles muertes non morriés.
Poles hestories d'aire.
Per ca corazón inventáu.
Y el desamorecío amor:

Muyer yes con un home.

Pol Sol de Sur a Norte.
Pola nuechi desnuichada.
Pol suañu que te france
Pol aruma que t'amarren.
Polos velenos de zucre.
Polos caminos d'espeyu.
Pela alboranza que creyisti
en ca dulda abanderada:

Muyer yes con un home.

Pol calor de la tristura.
Pola dolzura de sal.
Pola edra ensin abrazu.
Pola lluz del envés.
Pol albor de la cayía.
Pol ayeri de mañana.
Pola esperanza cabera
de ca muerte insurxente:

Muyer yes con un home.

P O E M A F I N A L :

M A T R I M O N I U

«Les obligaciones morales y relixoses traten de tracamundiar el comportamientu sesual de les parexes nuna conduta económica y política concertada». — Michel Foucault.

Murales de dioses apaecieren,
fo desviáu'l frescor del llatíu,
les verdes tresparencies,
les savies secretes de los ciclos.
Pel lluminosu esnalu de les frentes
llevantaren escuros rezos, sótanos
de dolor, violaos frutos.
El mundu quedóse sólu,
namái quedaren terrios pasos,
la muerte fondera, la escorribanda.
La casa inxamás sepio ser casa,
La tenrura perdió'l so tastu blancu
y too cayó a les agües onde la ponte
arrincó dafechu tolos sos güeyos.
Nun hebio más Sol pa les llárimes
nin pa la seronda hebio paz,
tampocu collar pa la bona lluz,
too fo Dios, too escupío col so nome.

Poemes pa sentir col inteletu

Al profesor Alberto Hidalgo

UNIVERSU DIALÉTICU

«P'enriba'l cielu estrelláu y equí, nel fondu la concencia, tou él con toles sos estrelles». — Inmanuel Kant.

L'enfotu pue ser forma, la forma
 guapura del engañu, l'engañu
 xurdu llateor en ca espeyu.
 Ca aniciu creáu ye un conceutu, el conceutu
 idea «in crescendo», mas no fondero
 darréu la contradición.
 La contradición resúelvese'n síntesis,
 la síntesis nun nuéu tránsitu
 y asina, materia y hestoria,
 suxetu escontra oxetu, ad infinitum...
 Mentantes, nós, verbos esbabayaos en probe concencia,
 desesperámosnos con toles estrelles dientru.

Callái silencios, dexái
 que l'emborrináu pensamientu aperié'l finxu.
 ¿Acasu tú mesmu nun dixisti?: Mester ye
 que l'home nun tea'n folganza, maxinái
 la vida, desfacéi la muerte encerriscada.
 Y equí mos tienis entós con Rodín entornaos
 sol güarismu intrescalable, afilevanaos
 na repla, francíos nos puntos, terrios
 nes íes y resumíos aína nel espaciosu ceru.
 ¿Cuála ye la niñina nesta ótica,
 cuál el tatu nel furabollos
 y qu'Ariadna memoratible suañó pa llaberintu talu?
 ¡ñuñu! Topological methods in the theory
 of functions of a complex variable, abre un
 camín n'abeyaúra. ¡ñuñu!

A M N E S I A

Nun emportaría esta escuridá ensin igua
 si vieres el to esperteyar tres tanta lluz.
 Pero la vida encerriza.
 Y cuandu l'aruma baxa trupo
 nun s'entama ná na movilidad del albor.
 Asina queda ca pasu, requexu fósil, onde
 un soplíu nel deu faise diez.
 ¿Yemos dao caltriar esta hestoria esclarecía
 que mos dieren?
 Qué sabemos d'esi doble carru
 ú les riendes remanamos pa un puntu
 afartu inesistente?
 Asperxamos y maldecimos el mesmu llugar
 según l'orpín cayíu
 y esborramos, comu sádicos lotófagos,
 tol riscar de la esistencia
 pola nuestra fachenda de ca día.

Poemes d'amistanza y fadiera

MERCEDES SOSA

Mercedes, flor urxente, savia, voz
que lleva dolzura comu espada.
Mercedes, roxa sandía de la fragua.
Faimos falta'l to corazón de grúa
pa esti espantu de fonte derrotada.

AUSENCIA

A Graciano González Fernández

Dende estos espacios seles,
baldada variedá de la muerte,
¿quién te llarima?
Namái qu'esi melgueru enfotu,
de cencielles claridaes.
llume tátil, t'alita.
Cálidu tientu foi la to solombra,
Sol sobre'l xiblíu selequín del enfastiu,
y agora, per esta alcordanza,
llibre ya de los espeyos del pigazu,
tornes col escuru soplíu del ayeri.
Interior hai na to ausencia
porque bálsamu fonderu regaló la to presencia
y equí mos tienes, con esta tenrura axuntando
opacu desdenu, fe ferruñenta.

GUITARRA

*Al mio amigu Xuan da Cruz, maestru
de la guitarra clásica.*

Nos talleres tapecíos desnúdase'l fuéu,
(Fondera alcordanza, primixenia orfebrería)
y tres l'íntimu sonoru, baxo
esi cegaratu fuxir del arniu puru:
Esperteya l'ángulu, alita l'arpeyu,
perespaña'l trémolu dafechu:
¡Oh guitarra mernia, iridiscente,
variáu rescamplor que riesga la mar...!
¡Oh deos telares, camudiaores,
carne encesa nel metal secretu:
Qué abanicu fonderu, qué
esnalos remotos te francen?
Manes d'Andrés, de Rodrigo,
de Yepes, de Sainz, de Xuan,
ñervos, febres, texíos, cotamellos,
non cutre, de lo esencial.

Las Palmas, 31-7-79

N A T U R A L M E N T E

A M.ª J. F. R.

N A D E S H D A Y A R T H U R

«La denuncia yera una epidemia científicamente cultivada per Stalin pa contentar al pueblu famientu». — Autobiografía d'Arthur Koestler.

Ente l'orpinar prietu
del muelle de Bakú
paseen Nadeshda y Arthur Koestler.
Ella colos sos zapatos nuevos
y elli con ún porque sí culpable.
(¿Por qué me dixisti qu'escapare a Leningrado?)
Cuandu'l barcu va colar
un destín quedaráse:
«Un destín atáu alreor del cuellu d'ella».
Nel adiós, Arthur nun ye a besar los sos llabios llabraos
comu los d'un griegu adolescente.
Pero eso ella, mirándose los zapatos,
diz-y esta cabera palabra:
A-rr-u-i-n-á-r-o-n-s-e.
Del mar xubió un dentame azul:
Les manes de Stalin
sol perfil de Nadeshda
que yera arrogante y puru comu'l d'una baillarina.

Dicin que la primavera ye guapa
y a naide-y lleva xera porque ye ñatural,
y que tolos ríos xurden cantores hacia'l silenciu.

Lo mesmo la rosá cuandu dibuxa
la vida qu'afloria de tenrura la nuechi.

Toos ellos son, y a naide-y lleva xera,
perguapos y pernaturales.

Pero tú, que yes parte, pastiu, flor dafechu
xunta'l branu, y más guapa que tolos elli axuntaos,

allories perdía cuandu t'escribo
esti ya nun saber comu querete

per ser tan guapo y ñatural
que yo, enforma, tanto te quixere.

A UN CANTAPOETES-MARKETING

Qué tristura agüeyar to alma lloñe
perdía n'ayenu comu n'ecu terriu;
quiciás fusti acercanza propia, paz mañosa,
y tornesti a esta hora nun descudiu tráxicu.
¿Tanta necesidá ensin xaciu t'enfalmaró la fame pura?
¡Qué morrinosa probeza da alendate,
sentite trazáu, cifráu a la impotencia!
Ya nun yes a facer ná ensin la mázcara favoratible
(nin siquiera una confidencia a la to alcordanza)
de magar en vergoñosa coldicia
pensesti al poeta comu marketing,
motivu y delidiu na to miseria.

ÁRBOL

«Desprecian cuanto ignoran». — A. Machado.

Nel conceyu Casu tolos díes muerre un árbol.
Los guardamontes nun son a evitalo
porque l'orpín que los mantién
siempre queda entalláu nel cielu avaru.
Así, l'arboricida fa de la vida, tucón espantible, lluz restorcía.
Tucón, lluz desllucía'l cuerpu de to.
Hachu, llegre llimaz, l'orbayu güarición.
Y árbol casín, namái árbol de muerte, yo.

LES SÁBANES NAMÁI

A Alejandro González Antuña

L A L L U N A

Durante siglos yo fuime camudiando.
Un brazu dixebrábase del otru a inmaxinable velocidá
y ca átomu de la mio mente, ca molécula del mio cuerpu
xiraba cegarata pelos espacios infinitibles.
Ensin embargu hebio daqué de mio que siempre fo igual:
La lluna.
La lluna sola pente edaes galátiques
la lluna sola col so etenru creciente
y el so etenru menguante.
Por qué fo así ye un misteriu.
Los sabios dicen qu'agüeyando meteoritos
dedúzse la posibilidá de tolos fenómenos en mediu'l caos;
y, al empar, mester ye una pergrande presión y temperatura
que namái son a dase averaes a los centros de les estrelles.
Pero naide ye a esplicase cómu, pente l'animosu portentu,
la lluna permanez bociando dafechu
col so etenru creciente
col so etenru menguante.

Yo entámola coles palabres
comu entama la tristura nun orfanatu.
Avérate y ya les verás,
son lo mesmo que sábanes d'una enfermería:
Naide te quita'l llarimales,
naide te torga llegar per elles a una isla
con una fonte onde nun bebin
les fieres del alma.
Cuandu tengo fríu muérdoles bien
y nun les suelto hasta que biltien flores;
tamién doi-yos besos, que son arroxos,
comu a una muyer qu'inxamás vi.
La verdá, amigu, igual que'l vinu,
cuandu vien la nuechi
namái les sábanes, danme la lluz.

LLINGUA ASTURIANA

*«Les fronteres del mio llinguaxe,
sinifiquen les fronteres del mio
mundu». — Ludwig Wittgenstein.*

*«Si la lengua asturiana va a las
escuelas yo saco a mis hijos de
ellas». — Un periodista.*

Y los tos güeyos abiertos esperen
quién sabe si revivimentos, presencia,
si alma abonda n'infinutibles.
(¿Onde esa cintura gayolera,
bálsamu del orden aquel?)
¡Oh destín n'imposible ríu,
llingua iguada, naguaúra encesa!
Nengún d'estos finxos lleves
pero afuégase'l mar, na fola vieya.

L'ANICIU DEL FIN

Al mio colega d'Academia, Novo Mier.

¿Nun presta empicipiar
con daqué que truxo un final?
Col riscar que truxo l'argayu.
Col gayu que truxo traición.
Col polvu que truxo la folla.
Cola seda que truxo la mona.
Col cantar que truxo'l coser.
Cola «miel» que truxo la «da».
(o colo Novo que truxo la Mier...)
¿Y col poeta que truxo los versos?
Y colos versos que truxo'l poeta?

R I P I U

*A los poemas eróticos de
Blanca Alvarez.*

AÑADA A UN NENÍN MUERTU NUN DÍA D'AGUA

Llueve, llueve, llueve,
qué tristura y fríu,
quedóseme'l vacíu
del trubiecu'n mi:

qué tristura, naide
más sabrá de ti.

Tiempu de llover,
tiempu ye pa oyer
esa eternidá
de calle vacía:

Calle de tos güesos
lluvia de la mía.

Llueve, llueve, llueve,
quedóse la ironía
d'una boca muda
diciéndome a mí:

Llueve, llueve, llueve,
ye meyor ansí.

Ayures, na to fegura
l'enfotu per algamate
quedóseme albentestate
folgando na so fechura,

quedóme l'amorecer
folgáu con tala folgura
que m'esnaló la tenrura
al fuelgu d'otra muyer,

muyer que yes tú, fantasía
verde con nome de Blanca
venceora de la distancia
n'encegolada «corría».

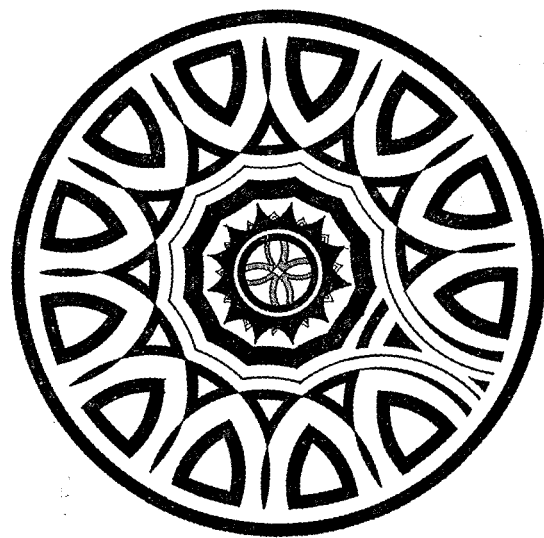
CANTARIN DE DEFENSA

La llingua frente al güe.
Ella persola, y yo
cola montera picona.

Quiero calámela bien
a ver si'l güe de Castiella
faima ponela al revés.

Y que me vea la reciella
frente al güe cola montera
diciendo'n llingua llariega:

¡Eh, tú... güe, güe, güe!

FACÉI LA PAZ

*Faise tolos díes la paz
comu se fai la lluz,
comu se fai'l pan.*

*Faise enguedeyando manes
que n'erga y ensin poxa dexen
la puerta piesllá a la fame.*

*Faise la paz sin prietures
de pólvora nin de muertos:
faise la paz sin frayures.*

*Faise la paz permediando
lo que falta y lo que sobra,
l'amargura y lo dulzayo.*

*Faise la paz si mos dexen
en paz cola nuestra estaya;
en paz páxaros y pexes;*

*en paz caleyes y sucos;
en paz cabaña y palaciu;
árboles en paz con frutos.*

*Nin bayonetes calaes,
nin cañones nin misiles,
nin los puños nin pataes*

*faen una paz que valga:
Pola paz les madres puxen
naguando güeyos en llárima.*

*Pola paz xueguen los neños;
pola paz canten los grillos;
pola paz suañen los vieyos.*

*Si querés cuchar la tierra
pa coyer abondo vida
nun la returés con guerra;
Nun la cuchés con chararres
españaes de les bombes
nin la regués cola sangre.*

*Facéi tolos díes la paz
regando'n sudor estayes,
salando n'amor la mar.*

*Facéi la paz coles manes,
facéi la paz ena lluz
y sin falta de pallabres.*

*Facéi pa toos el pan;
pacéi la casa pa toos;
facéi pa toos la paz.*

*Facéi pa toos la paz.
¡Facéi pa toos la paz!*

Felipe Prieto

Uviéu, 21 ochobre, 1983

*Pa embaecer nun tamos
con flores nin palabres.
Nun tamos p'atochamos
de tarrañueles llueces
nin panderos nin gaites.*

*Lo que los güeyos vean
dea lluz a les boques;
lo que les boques dizan
apúrrase coles manes;
lo que les manes trayan
mande más que'l rinchiu.*

*Magar mos enchunguemos
nes llamuergues col pasu;
magar caya quien caya
siendo al mundiu metanes,
nun tamos p'alloriamos
coles ansies nin el mieu.*

*Nun tamos pa embaecer
con seles cancios, máxiques
palabres argayaes.*

*Pa min la poesía
faise cola fesoria.
Y si daquién quier nidios
el trabayu y la estaya,
que la ximielgue n'altu:
Si el sudor nun lu ciega
tendrá la nieve abondo
de flor de mazanales.
Esa ye poesía
pa quien solmene'l ramu.*

*Perdemás les beyures
de lluengues esgayaes,
que ya nun ta'l castiellu
pa demasiaes zamploñes.*

Felipe Prieto

5 - 8 - 83

MIO BANDERA

Contéplote
ena espluma del sol
sobre les sábanes
tendíes nel aire diamante
de Mayu:
yes bandera iluminá
pa tolos mios suaños.

TOS ANDARINES

Naquella nueche
dístimi tantos besos
que sentí cómu pasaben,
pela mio boca,
bandaes y bandaes
de dolces andarines
que siempre volverán.

MIO SEÑARDÁ

Lloñe,
siéntome atristayáu
porque tas lloñe.
Y p'acercate
hasta nel llover
escribo'l to nome.

Pablo Ardisana

VERSOS D'AMOR Y ENFOTU PA MARTA B.

(o nuevu entamu de poemariu pal Amor y l'Enfotu)

Si muerro, que sepian que viví / lluchando pola vida y pela paz.

(B. de Otero)

XIII

ASINA, MESMAMENTE como albuerta'l llarimal, primitivu y disconsoláu d'una muyer, abandonada pol machu y nel sétimu mes del so embarazamientu. Cenciellamente asina mesmamente, pa darréu y ensin retoldicar, nun xuegu máxicu de cintura, a cuatro pates, facer d'amansiáu caballín d'una rapacina enriedaora sofriendo pola falta d'un pá y de los sos cancallos y cariñu tou, pos que, asina y de secute, fácil ha resultame, besu enriba besu, besu al llau besu, besinos sechando'l, fasta entóncenes, ermu tarrén y llantaos na mesma y desnúa pelleya, dende les vidayes y les mexelles fasta les dees, dispués de pasar pelos deínos y les ñalgues, la que, y desafortiadamente, clamiare la so moza pasión alicada, sanándo-y los esfelpeyaos sintimientos y dimos, mar alantre, sin lliñe nenguna d'antemán, y escontra los temores, de baldre espardíos pela nuechi so les foles, ocles y salaes agües, col rebeyegu cántidu de l'allegría y del mapolamientu sesual per velamen y timón, pa xuníos algamar el finxu'l cielu, apriesar y dondar l'enfinitu y principiar la gueta, alcuentru y afiyamientu d'ábanos de güérfanes estrelliquines. Y, asina mesmamente y d'una vegada per toes, sin más rebilicoques nin perendengues, con fechos talos y nesti poema asoleyaos, cenciellamente allevántase, lladriyu tras lladriyu, la vida d'un home, semeya'n too de mín y agora, precisamente nesti momentu.

XIV

APURRÁMONOS LES manes, les llimpísimes
miraes, mientras qu'arreflundiamos
a toes y caduna, a cualquiera, de les ximuestras
al bardial más cercanu a nós, dándomos
les llingües, ensin cicateries
apurrámonos los sentimientos, o sinón
¡ya puen dir crucificándonos!, y nun lo dubien
nin perdonen, poniendo términu a la riestra
mazcayaes nes que sofitamos, aunque nin sepíamos
de xuru pa qué, la ya percuartida hermandá afeutiva.
Apurrámonos a les manes los secretos, desfaciéndonos
de los cilicios que'n vida mos amortayen, recitando
al empar y coles fuerces toes poemas de sáficos versos.
Damos, ¿d'alcuerdu?: sí, cariñín, yo tamién toi
diseándolo des que pisare l'ámbetu, tapecíu y desaboríu
comu un enfermu, nel que tabes, los güeyinos
esllumaos nel taxilar de les aguyes cola percolloriada
llana, condergada a los llabores propios, ¡al paicer!,
del to sesu y estáu civil, de mou que toma, ven tú tamién
y faigamos d'estos dos cuerpinos un solu pandeiru.

XV

*Entrugaréte y entrugarásme, / y entrugarémonos, tantes / vegaes
comu faiga / falta. Y arrepostiarémonos / otres tantes, / les
ñecesaries, / ¡namái qu'ésés!, / pa podemos mirar, / l'unu a
l'otru / y ensin llixos / nin ayenes payes / nos nuegos güeyos.*

1 - 9 - 83

YO, MUYER, SO'L RAPAZ, ESTI rapaz esfarrapáu y misere,
n'edá d'entamanar delles llocures y que nun teo, que nun tien,
ensin embargu, nin una casa, nin un techu embaxu'l qu'abellugame,
nin tampocu eses cuatro muries, perñecesaries p'arrequexame,
y entoncias ye cuando apaeces Tú, desixiéndome una casa, col so techu
y les sos cuatro muries, p'arrequexamos los cuatro, p'abellugamos
nusotros dos y les neñes, entrugándote yo, darréu, «¿qué vas poner?»,
— ten, vidina, la mio cama nuncial,
(la to cama, nuncial),
— agora, cielín mío, esta puerta
fecha cola meyor maera'l país,
(si, ye verdá. Ye una puerta, fecha
¿cola meyor maera'l país?),
— pa que'l Mostru malváu de la Mintira
nun puea, enxamás, adientrase nel nuestro Llar,
(asina ta más clarino. Cola puerta, fecha
cola meyor maera'l país, el Mostru malváu
de la Mintira nun colará),
— y unes tixories,
(¡unes tixories, cielu santu!. Pero, ¿pa qué degorrios
queremos eses tixories?),
— per si esi Mostru malváu de la Mintira
nel so munchu atrivimientu trespasare la puerta,

con elles nestes manes, cencielles y friulentes, coraríalu,
(pescancio daqué. Y de la nuesa casa, coles pates
per delante, el Mostru esi colaría camín del cimenteriu).
Y yo, muyer, so'l rapaz, esti rapaz, esfarrapáu
y misere, n'edá d'entamanar dalgunes llocures, yo so'l que clamia
per un sitiú, na to casa, embaxu'l so techu, ente les cuatro
muries, enriba la cama nuncial, coritu; tres la puerte,
coles tixories, curiando'l to suañu y el de les fíes, ¿y tú,
qué ye lo vas retrucame?

XVI

ABOBÁU NEL MIO propiu silenciú, na mio
mesma tranquilidá, zuzañón y prevocativu, Narcisu
Orféu o Mefistófeles, mirándome nel pavorientu
llagu d'azogue, entamando'l prósimu pasu a dar y persintiendu
la emportancia, decisiva, d'autu talu: rimu y cenciellez
y disconfianza de la chorra y de les casualidaes, executalu
hacia adelante (y nun escribo nin un sintíu feguráu
nin trabayo con ximuestres lliteraries) y nun tornar
de les xanes de les fontanes y de les sirenes d'agües
al puntu d'apienzu 'n que les voces y los cancios, les promeses
marines, atorollen asgaya y tiren d'ún p'atrás, requier
desllastre a conciencia lós sintíos: daló y que les escultures
de xelu y los monimientos de fumu afiyen el viaxe del escosáu
y, ¿tamién?, desnortíáu caminante.

En Mieres, 1983

Nel AMARO

L'AIRES NA ISLA

L'aire ye un caballu:
óyelu cómu cuerre
pola mar, pol cielu.

Quier llevame: ascucha
cómu caleya'l mundiu
pa llevame lloñe.

Abellúgame nel to somantu
per esta nuechi sola,
mentres el lloviu fraya
escontra'l mar y la tierra
el so focicu perxigante.

Ascucha l'aire cómu
me noma galopando
pa llevame lloñe.

Cola to frente na mio frente,
colos tos llabios nos míos llabios,
amarraos los nuesos cuerpos
al amor que mos ambura,
dexa que pase l'aire
ensin que puea llevame.

Dexa que l'aire cuerra
coronáu d'espluma,
que me nome y me guete
galopando na solombra,
mentres yó, afogáu
baxo los tos grandes güeyos,
per esta nuechi sola
folgaré, mio amor.

Pablo Neruda

(de «Los versos del Capitán»)

LA VIDA

Qu'otru s'esmoleza de les güeseres...

El mundiu
tien una color despida de mazana: los ríos
lleven un caudal de medalles xabaces
y en tolos llaos vive Rosalía la melguera
y Xuan el Collaciu...

Asperes piedras fan
el castiellu y la folla, más ñidio que les uves,
cola esfueya'l trigu fexo el mio llar.
Anches fasteres, amor, campanes seles,
griesques reservaes al riscar,
guedeyes d'amor que m'esperanon,
depósitos adormecíos de turquesa:
cases, caleyes, foles qu'igüen
una estatua barrida polos suaños,
relós ensiñaos nel sable,
papueles del trigu andariegu,
y estes manes prietes qu'amasanon
los materiales de la mio propia vida:
¡hacia vivir préndense les naranxes
sol ensame los destinos!
Que los entiarraores escarabiquen les materies
llaceriaes: que lllevanten
los farrapos ensin lluz de la pobisa
y falen na llingua'l biérmene.
Yo teo delante mín namás semenciu,
esporpolles rellumantes y dulzura.

Pablo Neruda

(de «Yo Soi» nel so *Canto General*)

El 23 de Setiembre de 1973, fai agora diez años, morría nun hespital de Santiago de Chile, ente ruíos de tanques y les primeres llárimas d'un puelu, ún de los más grandes poetas de tolos tiempos, Pablo Neruda. Dende estes fueyes d'una revista asturiana de cultura, préstame ufierta-y esti homenaxe a la so figura, tornando al asturianu dos poemas de so escoyíos a bultu, dientru la so «inumerable y oceánica» obra.

P. Antón Marín Estrada

ESPERANCES

*Dende que te conozo vivo d'esperances
naguandu seya realidá'l mio pensamientu,
aspero qu'aselando la to murnia
m'ufiertes el to engabitar na mio llucha.*

VITE

*Ye un día gayasperu, pos vite,
ún de señaldá nel mio camín
que nel espeyu del alma
quedóme marcáu'l to rostru, el de la esperanza.*

*Lluchaba ximelgándose'l mio coral
dende que colé naquel llugar
fasta qu'acurrucada güeyéte naquel coín,
y no fondero de min dixé... digo... vite, pos véote.*

*Averéme y miréte ensin dicir ren
atalantando milenta y una allegries
mientras güeyaba un llugarín p'asitiame xuntu a ti
mirásteme y vísteme, pos véote, vite.*

Xuacu Valdés

HOLOCAUSTU FINAL

Tantu allanzó l'home,
tantu camín calejó
—esti percuciu retueyu del lemur, esti biltu
la musaraña y, más allantrones, de la esguila
y la ocla y el carbonu—,
tantu xorreció, espolletó y s'espardió
—talul mandatu Dios, allá al aniciu—,
tantu,
tantu,
tantu,
que ya
(fechu a imaxen y emparayanza de Dios,
¿cómo nun diba?)
fue p'algamar el finxu de partida,
l'entamu del aniciu:
l'Españíu
(Non, nun sonó big-bang esta vegada;
fue ná más el silenciu qu'arroxaba les carnes
y acutía los güesos ente fueu,
el silenciu que sascudía les llingües en voltures d'horror
comu lloqueros vacios)
dende'l cualu ya nun esiste'l tiempu.

Equí

y

ellí,

moza de satén negru,

naturaleza esparde pa sí tola serena señardá de la seronda:

maizales

llinguateros

perllambíos

castaños

pel vientu

la fueya-corazón

de

los

carbayos

l'ausente señardá de los lloqueros

enllorciaos al pescuezu de les vaques

el gorgolitu la fontana

l'agua de la riega

el runfar del regatu

el llamber del ríu ente

regodones

y

llastres

tou, tou (serena señardá de la seronda)

canta gayoleru pa unos oyíos que ya nun sienten: apigacen vacios ente les

antoxanes, agárrense a la ramera'l llabiegu pelos campos, suañen al pie del fresnu

metanos la llende ya eterna del so ganáu que fue, guíen un trator que va a

nenyuri siempre

Y equí

el

pin

ga

yar

del

pe

llo

viu

pertamboritia un canciu que ya nun oyiremos,
moza de satén ñegru,
que'l fadu y el destín xuntaren al mio empar
sólo un migayu enantes del últimu Españú, del escomienzu los tiempos del
silenciu, ensin xacú ya, inútilmente

Ascucha:

Naide, sólu'l runfíu'l vientu baxa dende'l Sueve
y espárdese selino pela vallada de Collunga y Caravia, de la Isla y Gobiendes,
fasta aportar, degolando Llastres —la pindía cuesta abaxu— hasta'l puertu de
Llastres

Siente l'arrecendor:

La raneta, el fenoyu, l'abeyera, la resina
del pinu, la madera tallada del alisu, el mugor de la tierra

Nortia:

Dende san Xuan espárdese los pueblos ermos quietos,
la esñidiaúra inútil de la carretera, el fumu de los llares que ya nun llambe l'aire,
la caliza d'alborecía del Sueve

(mocina de satén ñegru, al mio delláu sentada, mudos los dos,
pruyegues de vivir les tos carnes de diecinueve años había poco entovía)

// ye la bayura, l'enfarxopetamientu de los sentíos: naturaleza canta.

Pero naide nun siente //

Camienta:

Mira a la rodiada y camienta:

¿Qué xacú tenía l'estaferiar
de los homes del Buxu, aquellos
llargos trapeceres al llau de la foguera
de les muyeres vilbes mientres
nortiaben si l'home tornaba
o non de l'alloñada caza?
¿el ceguñar del güeyu enteciarráu
esclucando nes llercies de la nueche
—¿coruxa? ¿osu? ¿robezu? ¿víbora? ¿home?—,
la mano tallando morrillos p'adebuxar
les rexes,

l'esfuerzu de la uña por arrincar la llámpara,
l'amatar l'aliendu mentantu
que colaba pel aire la xibladora flecha,
el mazcar y mazcar, l'esnellase
pa emburriar la vida al traviés de los siglos
hasta aportar a nós?

¿qué xaciu les cliques que llaten
na solombra la cueva'l Ramu?
¿qué el so caballu azul?
¿qué les cierves blincando ensin gargüelu
qu'alluguen Les Pedroses?
¿cuálu'l valir de les fesories,
de les gadañes, de les navayes
qu'ehí enfrente nun ves,
nel castru de Caravia?

Agora ya sabemos el xaciu la hestoria
tou:

llercia, aperios, sudor, home tres home,
pa que la sangre aportase hasta nosotros
y ser asina finxu,
cumal de tola hestoria
retornando al silenciu,
aborrinando cualquier escatafín
del home so la tierra.

Camienta, siente,
mocina que tienramente ufertaste la to carne mociega,
el to ñegru satén
pal caberu xaciu de la hestoria,
pal algame'l secretu destín de los humanos:

Ye la bayura, l'enfarxopetamientu de los sentíos
na serena seña'dá de la seronda:
naturaleza cancia ya al fin sola.

Xuan Xosé Sánchez Vicente

EL RUÍU¹

*Pa los pueblos que
lluchen pelo
que ye más d'ellos.
¡Ola, collacia llibertá!*

ADOLFO CAMILO DÍAZ LLÓPEZ

Escena: *Nun precipiu tará erma. Un glayiu xorrez. De secuti surde pela manzorga Xix. Asítiase metanos l'escenariu. Afinóxase.*

XIX: Eeeeeeh... Collacios... Vengo escontra'l ruíu. Toi buscándolu cuantayá... Y nunca lu atopo. Pero... Apocayá paecióme alcontralu dientru la mio tetera... Y agora ando tres él. (*Llevántase. Paez que quier, coles sos manes, afurar la tiesta p'aportar al centru'l celebru... Cuerre pel escenariu, glaya*). Veen... Nun afuxas hom... Veen... Ruíu... Albuertu'l silenciu, torna a min... ¡¡¡Anda!!! Yes un ruíu endemasiaáu fuerte comu pa falar contigo... ¡¡¡¡Ruíuuuuuuuuuuuu!!!! (*Aviéntase al suelu tapeciendo les sos oreyes coles manes tremoses y abellugando la morra ente les rodies. Pela drecha sal Sux. Ye «daquién» emportante. Apárase un momentín. Xix sube la so cabeza. Míralu con una sonrisa nos sos llabios*).

XIX: Toi ensin oreyes... El ruíu xintómeles.

SUX: (*Riéndose*). Si hom... Y yo toi ensin chorizos... L'home xintómelos...

XIX: (*Mediu entruiga mediu afirma*). ¿Riste de min?!

SUX: Non, home, non... Yo nun sé rir... Sólo que yo nun necesito de postures raras pa dicite coses...

XIX: Ya... Tú yes «tipical babaya» ¿non? Qu'enriba trabayar sonríes. ¿Nun te manca'l ruíu?

SUX: Je... A min dame tayu... Y el ruíu pa les discoteques.

XIX: ¡¡¡Agggg!!! ¡¡¡Güelve'l ruíu!!! ¡¡¡Ye un ríu asurdu!!! ¡¡¡Un ruíu fechu de silencios y d'enfotos!!! ¡¡¡Xíntame'l ruíu!!! ¡¡¡Ruíu semienta'l dolor!!! Ah... Cuandu tú lu sientas será demasiaáu tardi... Morrerás de ruíu na tiesta por que nun sabrás adatate a esti nuevu aire. ¡¡¡Ruíu!!! (*Queda tiráu nel suelu*).

SUX: Yo sólo quieo pan.

¹ Pieza curtia estrená pel Coletivu «Teatral Güestia» na Exposición d'Avilés el 1.º de mayu de 1982, col siguiente repartu:

Presonaxes: XIX: Adolfo Camilo Díaz Llópez. SUX: María José Rodríguez Rodríguez. PI: María Belén Suárez Puerta. SAX: Roberto León Jiménez.

XIX: (*Llevantando la tiesta*). A min nun me falta pan. Cola llucha que tengo n'algamar el ruíu ya tengo abondo.

SUX: ¿Qué ye, que trabayes guetando «ruíos»? Tú pa min que tás trabayando nel alambre...

XIX: El ruíu. Entafárralo too...

SUX: Llímpialo .

XIX: El ruíu ye silenciu suxetivu.

SUX: Je... Oxetívalo y enséñamelu.

XIX: El ruíu ta fechu d'espluma.

SUX: Pos la espluma ye agua y aire.

XIX: ¡¡¡Pero date cuenta coima!!! Un ruíu universal ta xunciéndomos a toos...

SUX: ¿Fais propaganda quiciabes?

XIX: Ye'l ruíu que...

SUX: Tas faciendo l'etenru panfletu'l demagogu?

XIX: Fai...

SUX: ¡¡¡Facer, facer!!! ¡¡¡Trabaya, fai l'amor y calla!!!

XIX: La llibertá...

SUX: (*Esmolecía alderica con él*). ¿Qué? ¿Ya salió'l panfletu? ¿Sientes el ruíu la llibertá? ¿Y qué ye llibertá? ¿Fales de llibertá cuando tienes que morrer? ¿Fales de llibertá cuando tienes que falar conmigo pa convenceme? Mira rapaz... La sociedadá ye quien plumia les llendes poles que tien que guíase!!! ¡¡¡Neses llendes nun ta plumia la palabra llibertá!!! ¡¡¡La llibertá morrió... Y tú sólo yes un escarabayu muséu!!!

XIX: Oooh... El ruíu... El ruíu... La llibertá nun muere... Porque l'home ye llibertá'n potencia... Y mientras nun muera l'home habrá llibertá y ruíu... El casu ye qu'algamesteis durmida... Comu a un neñín... (Cuando despierte...) Y algamesteis durmida tú home de xaciu conformista fechu d'insegurances y morales... Fechu de yo solu nun soi naide ¿eh? y de «a Dios lo que ye de Dios y al César lo que ye del César». ¡¡¡Mientras César y Dios xintábente los estantinos!! Y algamesteis a durmida tú home cnsin xaciu fechu de negaciones, fechu d'escueles y de «tú nun yes naide». ¡¡¡Y tú home empobinaor fechu de césares y de dioses qu'entames tes la represión, el mieu, la inseguranza ente los em...po...bi...naos... Y... mientras ...es...ist...a... un...a... pa...laabr...ra...

SUX: (*A la xente del públicu*). ¡¡¡Eh .., vení... Vení..., otru babayón pal llaboratoriu.

XIX: Ho...me... y pal...abra... una...pala...br...a...

(*La xente arródialu. Empecipien a esaminálu... Mídenlu... Rinse*).

SUX: ¿Xintar? (*Rinse*).

PI: (*Sospirando*). Ah... Sí... Facer l'amor... Sí... Quis... car...

XIX: El ruí...u.

SAX: Trabayar... Alendar...

SUX: Eh... Callái... A ver qué diz...

XIX: Lliber... lliber... llibertá... (*Zarra los güeyos. La xente rise. Palmotien. Tracamúndiase'l sen de la escena agora. Tán saliendo d'un cine*).

SUX: Non pos nun tuvo ren mal... Quiciabes el defeutu taba nel protagonista...

SAX: Non... Pos a min prestóme.

PI: Sí hom... Más o menos tuvo bien... El mocín taba bien.

SAX: Quiciabes si fora más guapu.

PI: Ah... Pos tenía una carina...

(*Dafechu, un ruítu xigante endolca a los presonaxes... Ellos mírense acoruxaos... Tápense los oyíos. Glayen. Caen. Esguilen pel suelu*).

|||||||Llibertáááááááááááááááááááá!!!!!!!

(*Silenciu. Telón*).

